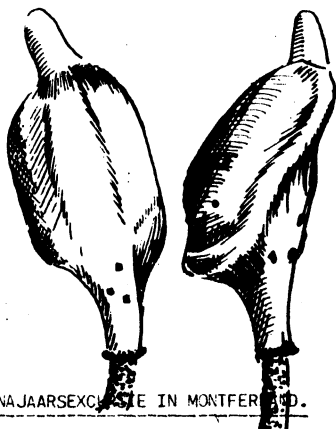

BUCKBAUMIA

Mededelingen van de
Bryologische Werkgroep
van de
Ned. Nat. Hist. Ver.

2e Jaargang
No. 1/2 JAN. - FEBR. 1948.

Red.adres. W. Meijer,
Pr. Hendrikkade 96,
Zaandam.

Adm. S. Groenhuyzen,
Wijttendijkstr. 14 III
Amsterdam-O. Gem.giro
(13500) 6 183.

DE NAJAARSEXCURSIE IN MONTFERMEIL.

Het parool luidde: 1 November 1947 om 9.10 uur aan het Station te Zevenaar, De Amsterdam en Zaandammer(s) moesten echter nog even wachten, voor ze de fietsende secretaris zagen verschijnen. Daarna werd echter met spoed een weg door het gehucht Ooy ingeslagen, die naar een arm van de Rijn met een eigen uiterwaard voerde. Reeds voor het bereiken van de dijk werden mossen gevonden van voedselrijkere terreinen, zoals *Leucodon*. Eenmaal in de uiterwaard werd de buit daarvan nog groter: *Leskea*, *Radula*, *Homalia*, *Neckera complanata* enz. werden zorgvuldig van wilgen en meidoorns afgeplukt. Ook de kleibodem zelf gaf interessante vondsten: *Physcomitrella* werd er nu in grote aantallen gevonden; tussen onaanzienlijke, bijna per ongeluk meegenomen mosjes bleek zich een *Anisothecium* te bevinden, die door de schedevormende blaadjes en het celnet *A. Schrebrianum* bleek te zijn.

Een bijzonderheid was nog een nieuw substraat voor *Funaria*: het wrak van een geallieerd vliegtuig uit de oorlogsdagen. Een hoogopgaand Popelbos leverde weinig op, behalve een slijmzwam. ; des te meer een duiker met bakstenen muurtjes. Op tijd moest echter het station weer bereikt worden, om het volgende verzamelpunt: Wehl, waar de Leidenaar en de andere Wageningen de partij kwamen versterken. Meyer ging brood halen en avondeten bestellen, maar kwam nauwelijks voor donker terug, daar Allerheiligen blijkbaar in bepaalde streken voor de bakkers aanleiding is om geen brood te

hebben, of niet te verstrekken. Ondertussen wandelden de anderen langs de spoorlijn en door het bos naar het Jagershuis, waar we zouden overnachten, en waar we zeer vriendelijk werden ontvangen. De rest van de middag werd besteed om de Didamse leigraaf te inspecteren, die op de kaart een goede gelegenheid leek voor vochtige terreinen. Inderdaad was deze afwatering bryologisch interessant, hoewel allerminst vochtig na de abnormale zomer; we konden tenminste de wanden inspecteren vanaf de bodem zonder natte voeten te krijgen. De opvallendste vondst was wel *Conocephalum conicum*, het kegelmoss. Dit werd door Wachter buiten Limburg zeldzaam geacht, hoewel het hier en daar in het Oosten van ons land veel voorkomt, maar door abnormalisatie van beekwanden zeldzamer dreigt te worden. Als het geen aanwijzer voor kalk is, dan mijdt het toch in elk geval zure plaatsen; het is hier dan ook misschien een gevolg van de ontginningen van de heiden onder langs de Montferlandse heuvels, dat de voedselrijkdom van deze afwatering groter geworden is en de groei van dit levermos mogelijk gemaakt.

Een ander levermos steunde de conclusie van niet-zuur terrein, *Pellia endiviaefolia* (= *Fabroniana*) dat onmiddellijk herkenbaar was aan de smalle vertakte herfstvorm. Na deze tocht gingen we terug naar het Jagershuis, in de hoop, dat Meijer een goed adres voor ons ontdekt had. Deze hoop bleek ijdel; hij had naar Doetinchem moeten gaan om brood te krijgen. Wist daarna bij het Jagershuis nog *Fossombronina* en *Pohlia grandiflora* te vinden. Besloten werd te proberen in Didam een maaltijd te krijgen, waarvoor Barkman vooruitging. Hij slaagde er tenslotte in, om een zeer eenvoudig maal voor ons te reserveren, dat wel goed van gehalte was, maar nauwelijks voldoende.

Daarna werd het wel en wee der werkgroep besproken. Voorgesteld werd, de Werkgroep als lid op te geven van de British Bryological Society, mee te doen aan hun phaenologie, een weekend speciaal voor beginners te houden, en de voorjaarsexcursies op 3 en 4 April te stellen. Pas op de terugweg werd een nadere plaatsbepaling bereikt, nadat vele suggesties gedaan waren. De keus viel met een minimale meerderheid van 2 stemmen op Texel, terwijl de andere voorstellen slechts 1 stem verkregen.

De volgende morgen werd koers gezet naar de Montferlandse heuvels, met de afspraak, geen mossen te zoeken voordat de heuvels bereikt waren. Daaraan hielden we ons, wonderlijk genoeg. Direct voorbij Kilder werd het eerste pad dat omhoog voerde, ingeslagen, waar de snelheid dadelijk zakte tot een meter per uur kruipen: de wand van de weg stond vol met levermosjes als *Isopachos* en *Nardia scalaris* en ook minder algemene mosjes als *Ditrichum homo mallum*. Dit pad voerde op de kaart recht naar de Hettenheuvel, maar in werkelijkheid ging het nog op en af; verschillende aardige vondsten werden er gedaan, zoals *Diplophyllum obtusifolium*.

Op de top van de Hettenheuvel genoten we van het unieke Uitzicht bij dit zonnige herfstweer, waarbij een lichte nevel alle verten onwezenlijk deed voorkomen en het wijde vlakke land om de heuvels nog accentueerde. Vervolgens werd de tocht voortgezet door de dennenbossen met prachtige doorkijkjes naar de uitzonderlijk prachtige herfstkleuren der loofbomen, naar de Molenweg, die er op de kaart aanlokkelijk uitzag, maar in het begin nergens naar leek. Doch spoedig zagen we diepe, lang geleden verlaten kuilen, die

vooral volgegroeid waren met *Plagiothecium undulatum*, en waar tal van andere mossen groeiden zoals diverse andere *Plagiothecium* soorten en -variëteiten. Ook de verdere wandeling langs deze weg gaf nog een aantal vondsten, zoals *Bartramia*.

Tenslotte moest de terugtocht weer sanvaard worden waarbij op de weg naar het Jagershuis nog een paar soorten verzameld werden. De excursie, die dus geen sensationele vondsten opleverde, was toch buitengewoon de moeite waard, niet het minst door het gunstige weer. De hieronder volgende lijst geeft 91 soorten, waarvan de niet verzamelde door een x gekenmerkt zijn. De vindplaatsen zijn als volgt aangegeven:

D = Didamse leigraaf bij Wehl; H = Hettenheuvel; K = pad van Kilder naar de Hettenheuvel; M = Molenweg ten Z. van de Hettenheuvel; O = Ooy bij Zevenaar; U = Uiterwaard bij Ooy en Oud-Zevenaar.

W.D. Margadant.

M u s c i .

Amblystegium serpens: O, U, W. *Anisothecium Schreberianum* (A. crispum Lindb.): U. *Anomodon viticulosus*: Crataegus U en Salix O. *Atrichum undulatum*: M, W, D. *Aulacomnium androgynum*: x, U. *Barbula convoluta*: x, O, W; *Barbula unguiculata*: O, D. *Bartramia pomiformis*: M. *Brachythecium rutabulum*: O, H. *Bryum argenteum*: x, O, H, W; *Bryum capillare*: U; *Bryum inclinatum*: O. *Calliergonella cuspidata*: O, U, D. *Campylopus flexuosus*: H. *Ceratodon purpureus*: x, O, U, W, H. *Climacium dendroides*: D. *Dicranella heteromalla*: M, W, H. *Dicranoweisia cirrata*: x, M. *Dicranum majus*: x, M; -rugosum (= undulatum): H; -scoparium: K, W, H. *Didymodon recurvirostris* (= rubellus): W. *Ditrichum homomallum*: H. *Drepanocladus aduncus* var. *polycarpus* (Bland.) Moenk.: W, U. *Eurhynchium Stokesii*: M, U; -striatum: x, D, M. *Fissidens adianthoides*: D; -taxifolius: x, O. *Funaria hygrometrica*: O, U, M. *Grimmia apocarpa*: U; -pulvinata: U. *Homalia trichomanoides*: U. *Homalothecium sericeum*: O, U. *Hypnum cupressiforme*: H, M, O. *Isopterygium elegans*: K. *Isothecium myosuroides*: M. *Leptodictyum riparium*: O, D, W. *Leskea polycarpa*: O, O, U. *Leucobryum glaucum*: W - H. *Leucodon sciuroides*: Salix O, U. *Mnium affine*: D, W; -hornum: W, H; -punctatum: D, W; -undulatum: O, D, H. *Neckera complanata*: Crat. en Salix O, U. *Orthotrichum affine* var. *fastigiatum*: U; -diaphanum: U, O. *Phascum cuspidatum*: U. *Physcomitrella patens*: O, U. *Plagiothecium curvifolium*, *deuticulatum*: M; -laetum: M; -Ruthei: W; -undulatum: M. *Pleurozium Schreberi*: M, W, H. *Pogonatum aloides*: H, M, W, H; -nanum: H. *Pohlia grandiflora*: W; -nutans: K, M, W, H. *Polytrichum formosum*: H, M, W; -juniperinum: x, H; -piliferum: x, H. *Pottia truncata*: U. *Pseudoscleropodium purum*: M, W, D. *Rhytidiadelphus squarrosus*: D, U. *Thuidium tamariscinum*: M. *Tortula laevipila*: O, U; -latifolia f. *propagulifera* (Milde): Salix U; -muralis: O, U, W; -papillosa: Crat. U. *Zygodon viridissimus*: Crat. U.

H e p a t i c a e . *Calypogeia Trichomanis*: M, W.

Cephaloziella Hampeana: K. - spec.: H, W. *Chiloscyphus polyanthus*: D. *Conocephalum conicum*: D. *Diplophyllum albicans*: K, W, H; -obtusifolium: K. *Frullania dilatata*: O, U. *Gymnocolea inflata*: H, K. *Isopaches bicrenatus*: K, H. *Lophocolea bidentata*: D, H; -heterophylla: M, H. *Lophozia ventricosa*: M. *Marchantia polymorpha*: W. *Metzgeria fur-*

: Lr: Salix U. Nardus scalaris: K, W. Pellia endiviaefolia: D. Ptilidium ciliare: H.
 Rudula complanata: Populus O, Crat. U. Scapania nemorosa: K.

DE MOSSENFLORA VAN TWEE GELDERSE SPRENGEN.

Het Gelderse landschap behoeft geen krans, maar toch zijn er van die merkwaardigheden aan deze streek eigen die niet opvallen en toch alleszins de moeite waard zijn. Dit is het geval met de sprengen, een plek in de drage, armoedige zandgrond waar het water, koud en glashelder, zo maar uit de grond opwelt. Sprengen zijn te vinden nabij Loenen, Eerbeek en Laag Soeren. Het merendeel van deze sprengen heeft sterk van kanalisatie te lijden, hetgeen vooral bij de twee eerstgenoemde het geval is. Het water van beide sprengen werd onderzocht met het volgende resultaat:

	<u>Laag Soeren</u>	<u>Eerbeek</u>
Ph	5.9	5.9
Totaal zoutgehalte		
in mg/Liter	56.5	63.4
Cl in mg/L.	18.0	12.0
SO ₄ " "	12.5	8.6
SiO ₂ " "	spoor	9.3
Ca " "	5.2	10.9
Mg " "	4.5	3.9
Na " "	zeer weinig	spoor
NH ₄	spoor	spoor
NO ₂	afwezig	afwezig
NO ₃	spoor	spoor

Het water is dus zeer zoutarm, voedselarm en matig zuur. Ter vergelijking diene dat regenwater + 25 mg vaste stof per liter bevat, het water van de grote rivieren 186 mg/L. waarvan 80 mg CaCO₃ (gemiddelde van 19 grote rivieren). Het is te begrijpen dat de fabrieken in de omgeving van deze sprengen gretig van dit water gebruik maken voor hun ketels.

Voor het vegetatieonderzoek zullen beide sprengen afzonderlijk behandeld worden.

Laag Soerense Spreng.

Deze is verreweg het ongerepste en mooiste. Gelegen in een vrij oud Pinus sylvestris bos op ongeveer 1½ km. ten W. van het dorp Laag Soeren, bestaat deze uit twee, elkaar bijna loodrecht kruisende, ca. 15 meter diepe geulen. Uit de bodem en ook vanuit de steile zijwanden van deze geulen borrelt en welt het water langs alle kanten op en het vormt daarbij een beekje van ca 1 meter breed met smalle, zeer drassige oevers. De bodem bestaat hier uit lichtgeel zand met op de oevers een weinig humus. De steile zijwanden van deze diepe geulen zijn begroeid met eiken, bramen, enkele berken, één vlier en één jeneverbes. De oevervegetatie bestaat bijna geheel uit bryophyten.